Ольга Черепехіна

ORCID iD 0000-0001-6970-1217

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
просп. Гагаріна, 25, 49005 Дніпро, Україна,
olga.cherry.2013@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА ПСИХОЛОГІЇ

У статті обґрунтовано актуальність дослідження педагогічної компетентності майбутнього викладача психології вищої школи у контексті її складової професіоналізму психолога. Проаналізовано підходи до визначення поняття «професіоналізм педагога вищої школи». Розкрито сутність педагогічної компетентності викладача як компоненту його професіоналізму. У структурі педагогічної компетентності викладача виокремлюємо загальнопрофесійні (психолого-педагогічні, науково-дослідницькі і педагогічного менеджменту) та ключові компетентності (соціальна, загальнокультурна, здоров'язбережувальна, громадянська, інформаційна). Актуалізовано питання педагогічної компетентності викладача психології в акмеологічному підході.

Ключові слова: акмеологічний підхід; педагогічна компетентність; педагогічна компетентність викладача психології; педагогічна компетентність викладача психології як складова професіоналізму.

<https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.3-4.4551>

Вступ. Сучасна психологічна освіта в Україні набуває на новому етапі свого розвитку ознак європейської системи освіти. Майбутнє вищої психологічної освіти визначається євроінтеграційними та глобалізаційними процесами. Це означає якісну модернізацію змісту та форм організації навчання майбутніх викладачів психології. У своєму дослідженні ми робимо наголос на розвитку педагогічної компетентності майбутнього викладача психології вищої школи як складової професіоналізму психолога. Педагогічну компетентність викладачів науковці досліджують за такими напрямками: результативність педагогічної компетентності: В. Волик, І. Лернер, М. М. Скаткін, В. Краєвський, G. Stricland, M. Afric; вивчення особистісного фактора педагогічної компетентності: Б. Ананьєв, Я. Болюбаш, І. Булах, С. Демченко, М. Мруга, Є. Рогова, З. Філончук, Н. Шувалова, W. Cashin, F. Fich; процесуально-особистісна складова педагогічної компетентності: С. Дружилов, О. Локшина, А. Маркова, О. Пометун, Н. Marsh, L. Roche; процесуальний підхід: Н. Кузьміна, А. Хуторської, L. Roche та інші. Н. Кузьміна, М. Лук'янова, В. Сластьонін та Г. Сухобська розглядають педагогічну компе-

тентність як важливу та самостійну підсистему професійної компетентності.

Базові характеристики діяльності психологів, вимоги до особистості майбутніх фахівців у галузі психології представлено у роботах як вітчизняних (Г. Абрамова, Г. Балл, О. Бондаренко, М. Боришевський, Л. Бурлачук, І. Булах, Ж. Вірна, А. Деркач, Л. Долинська, Л. Карамушка, Н. Коломінський, Н. Кузьміна, С. Максименко, А. Маркова, В. Панок, К. Платонов, В. Семиченко, Т. Титаренко, Н. Чепелева, Т. Яценко, Ю. Швалб та ін.), так і закордонних дослідників (А. Маслоу, К. Р. Роджерс, О. Лідерс, В. Франкл, Л. Шнейдер та ін.).

Проблема формування та розвитку педагогічної компетентності складна і багатоаспектна, на що вказують у своїх роботах В. Адольф, С. Вершловський, Т. Добудько, Р. Кричевський, Р. Гуревич та ін.

Значний інтерес для формування та розвитку педагогічної компетентності викладачів психології в умовах магістратури мають праці Л. Ващенко, О. Введенського, М. Жалдака, І. Зязюна, Н. Ничкало, С. Сисоєвої та ін.

Мета статті – обґрунтувати зміст педагогічної компетентності майбутнього викладача психології вищої школи як складової професіоналізму психолога.

Наукові підходи до визначення професіоналізму викладача психології. Предметом нашого подальшого розгляду є педагогічна компетентність у якості складової такого явища, як професіоналізм викладача психології вищої школи. Тому насамперед тепер необхідно зупинитися на розгляді питання професіоналізму.

Зокрема, в роботах, присвячених аналізу психологічних аспектів професіоналізму, всесторонньо і ретельно проаналізовані особливості системної організації свідомості людини в процесі його професійного розвитку, представлена та, що має важливе методологічне значення для дослідження професійних явищ класифікація професій, розкриті риси образу миру в свідомості представників різних професій. В рамках психології професій професіоналізм розглядається перш за все крізь призму функціонально-психологічних якостей суб'єкта діяльності й визначається як вищий рівень знань та умінь людини, що має на увазі наявність складної організації свідомості. Незважаючи на важливість розробки особистісної моделі професіоналізму, необхідно відзначити, що поза цим підходом залишається соціальна суть цього явища, специфіка професіонала як працівника, що належить до певної соціальної групи і включеного в систему соціальних зв'язків.

Смисл слова «професіоналізм» означає оволодіння основами й глибинами якої-небудь професії (Словник-довідник з української лінгводидактики, 2015).

У нормативно-правових актах України можемо знайти наступні два визначення терміну «професія»:

1. професія – це рід трудової діяльності людини, що володіє комплексом спеціальних знань, практичних навичок, одержаних шляхом спеціальної освіти, навчання чи досвіду, які мають можливість здійснювати роботу в певній сфері виробництва (Про затвердження Інструкції, 2011);

2. професія – сукупність подібних видів робіт/занять, що передбачає відповідну підготовку та здобуття певних кваліфікацій (Закон України «Про освіту», 2017).

Спорідненим є термін «професіоналізм». Його визначення знаходимо в Законі України «Про державну службу» (2016): «компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і, за потреби, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону».

Т. Агапова (2011) вважає, що у сучасному освітньому середовищі професіоналізм виступає як інтегральна характеристика людини – професіонала, що виявляється в діяльності та спілкуванні і має свою кінцеву форму, свій найвищий рівень кваліфікації фахівця. Але високі досягнення зумовлюються не тільки високим рівнем знань, досконалою системою умінь і навичок, а й розвитком особистісних властивостей і професійних якостей особистості.

Незважаючи на численні дослідження, використання поняття «професіоналізм» у вітчизняній педагогічній науці залишається проблемним, а саме явище професіоналізму, незважаючи на появу останніми роками спеціальних досліджень – маловивченим. Паралельно існують різні підходи до визначення сутності феномену професіоналізму.

У першому підході простежується орієнтація на діяльності аспекти феномену, що визначається мірою володіння суб'єктом діяльності сучасним змістом і сучасними засобами вирішення професійних завдань, продуктивними способами їх здійснення. У такому розумінні термін «професіоналізм» використовується для позначення великої сукупності елементів, які відображають високу продуктивність професійної діяльності (Кузьміна, 1961, с. 55–60).

У такому тлумаченні професіоналізму чітко простежується орієнтація на діяльнісні аспекти феномена, а його сутність пов'язується з вищими рівнями, вищими щаблями досконалості діяльності, досягнутими мистецтвом і майстерністю.

О. Деркач, В. Зазикін та А. Маркова (2004) співвідносять і характеризують майстерність і професіоналізм за ознаками високої і стабільної продуктивності, ефективності діяльності; високого рівня кваліфікації і компетентності фахівця; оптимальної інтенсивності і напруженості праці; високої точності, надійності й організованості; низької опосередкованості, креативності, суб'єктності, спрямованості на досягнення позитивних соціально-значущих цілей (с. 66).

Водночас вони вважають, що категорія майстерності є важливою складовою категорії професіоналізму, близькою за змістом до професіоналізму діяльності, тому що мова йде переважно про розвиток практичних умінь і гнучких навичок, хоча при цьому необхідно мати і особистісні якості як стартові можливості для оволодіння майстерністю (Деркач, 2004, с. 67).

З розвитком індивідуально-орієнтованих методологічних підходів зростає увага дослідників особистісних аспектів професіоналізму,

оскільки професійні досягнення людини зумовляються не тільки досконалою системою умінь і навичок, а й розвитком особистісних і професійних якостей і з'являється другий – особистісний підхід до розуміння сутності професіоналізму. У другому підході простежується орієнтація на психофізіологічні, психічні і особистісні зміни, які відбуваються у майбутнього фахівця під час оволодіння і тривалого виконання діяльності, що забезпечують якісно новий рівень виконання професійних завдань в особливих умовах і постають гарантом високого рівня його професіоналізму (Рогов, 1991).

Є. Климов (1996) вважає, що не слід зводити ідею професіоналізму тільки до уявлення про високий рівень умілості професіонала; професіоналізм – це не просто певний вищий рівень знань, умінь і результатів людини в конкретній галузі діяльності, а певна системна організація свідомості і психіки людини, що включає власності людини як цілого (особистість суб'єкта діяльності); праксис професіонала (уміння, навички, моторику); гносис професіонала (пізнавальні процеси, дії); інформованість, знання, досвід і культуру професіонала, емоційний світ та усвідомлення смислів і належності до професії (с. 287).

Сьогодні нерідко професіоналізм пов'язують з творчим аспектом. К. Левітан (1990) визначає професіоналізм як творче оволодіння фахом (с. 5), а І. Зязюн і Г. Сагач (1997) – як достатній для творчого вирішення завдань професійної діяльності рівень розвитку професійної культури та самосвідомості (с. 42). В. Худяков вважає, що професійна творчість – це акт виробництва новизни в процесі будь-якої професійної діяльності поза залежності від предметного змісту, хоча така новизна може мати широкий спектр проявів, серед яких виділяється об'єктивний аспект творчості (для усіх) і суб'єктивний (для себе) (Енциклопедія професіонального образования, 1999, с. 420–421).

Третій підхід до визначення сутності професіоналізму виявляється в поєднанні діяльності і особистісних засад, коли професіоналізм розглядається в діалектичній єдності проявів діяльнісного і особистісного та, відповідно, визначається поняттями «професіоналізм діяльності» і «професіоналізм особистості». Така диференціація є доцільною, особливо при вирішенні практичних завдань, де ці поняття існують у відповідній діалектичній єдності, але скоріше тон у розвитку задає все-таки діяльнісна сторона.

На думку Н. Гузій (2015), цей підхід є найбільш продуктивним у вирішенні проблеми

співвідношення діяльнісних і особистісних засад у понятті професіоналізму. Відповідно до цього підходу феномен розглядається в діалектичній єдності проявів діяльнісного і особистісного та відповідно визначається поняттями професіоналізму діяльності і професіоналізму особистості (с. 22).

Професіоналізм особистості – якісна характеристика суб'єкта праці, що відображає високий рівень розвитку професійно важливих та індивідуально-ділових якостей, акмеологічних інваріантів професіоналізму, високий рівень креативності, адекватний рівень домагань, мотиваційну сферу і ціннісні орієнтації, спрямовані на прогресивний розвиток фахівця.

У результаті досліджень дефініції професіоналізму акмеологи дійшли висновків, що професіоналізм – це інтегральна психологічна характеристика людини праці, яка відображає рівень і характер оволодіння професією, це – не тільки досягнення нею високих професійних результатів, а й неодмінно наявність психологічних компонентів – внутрішнього ставлення людини до професійної праці, стан її психологічних якостей (Гузій, 2015, с. 68).

У цілісному підході до професіоналізму виділяються його дві сторони: мотиваційна сфера (спонукання людини до праці, її сенс, цілі, домагання) та операційна сфера (використання людиною прийомів, технологій, знань, мисленевих здібностей та ін.) (Деркач, 2001, с. 188). Таке системне розуміння особистісно-діяльнісної сутності професіоналізму цілком правомірно відображає не тільки якість професійної діяльності, а й її вплив на особистість, високі стандарти особистісних норм, ставлень, мотивації досягнень у професіоналів.

Якщо говорити про питання педагогічної компетентності в акмеологічному підході, то, на думку А. Фоміних (2005), компетентність в психолого-акмеологічних дослідженнях розглядається на різних рівнях: загальному, особливому та одиничному. Компетентність використовується в якості загальної категорії для характеристики діяльності та особистості, а її спеціальні види, співставлені з категорією особливого, пов'язані з поняттям професійної компетентності. Різноманітні види та компоненти компетентності характеризують категорію одиничного (с. 39).

Отже, в основному поняття професіоналізму як соціального явища досліджується в рамках нової інтегративної науки акмеології, що вивчає механізми досягнення вершин в професійній діяльності (від грецького «акме» – вершина).

Педагогічна компетентність як складова професіоналізму викладача психології. С. Меркулова (2008) на основі аналізу поглядів різних вчених щодо структури компетентності виокремлює в ній такі компоненти: соціальна спрямованість; ціннісно-смісловне ставлення до діяльності; практикоорієнтована особистісна діяльність; ситуаційний характер як прояв особливостей конкретної професійної діяльності; особистісні якості, які сприяють оптимальній організації професійної діяльності (с. 164).

І. Кучинська (2018) акцентує увагу на розвитку ключових компетенцій при компетентнісній підготовці педагогів. За стандартами МОН України компетенції поділяють на чотири групи (с. 7):

1) соціально-особистісні. Сюди входить розуміння та сприйняття етичних норм поведінки, дотримання здорового способу життя, здатність учитися, толерантність та ін.;

2) загальнонаукові включають базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, історії, економіки і права та ін.;

3) інструментальні – це здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою; знання інших мов; навички роботи з комп'ютером, управління інформацією, дослідницькі навички;

4) професійні включають базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідних для засвоєння загальнопрофесійних дисциплін.

Дослідниця відзначає основні характеристики ключових компетенцій, а саме: багатфункціональність, багатомірність, надпредметність і міждисциплінарність та динамічність. Виходячи з цього, І. Кучинська (2018) називає необхідні ключові компетенції, необхідні для формування педагогічної компетентності викладача (с. 8):

- фахова компетенція ґрунтується на здатності науково-педагогічного працівника здобувати знання, опановувати професійні уміння, виконувати певні функції в межах професійної діяльності;

- соціальна компетенція передбачає здатність науково-педагогічного працівника до соціальної взаємодії та роботи в команді;

- загальнокультурна компетенція вимагає здатності дотримуватися загальнокультурних норм поведінки, проявляючи творчу ініціативу щодо розвитку культури соціуму;

- здоров'язбережувальна компетенція потребує готовності до здорового способу життя, збереження власного здоров'я та здоров'я ото-

чуючих людей, дбале ставлення до природних ресурсів;

- громадянська компетенція передбачає прояв здатності орієнтуватися в проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, а також захищати власні права і свободи, виконувати громадянські обов'язки;

- інформаційна компетенція вимагає прояву умінь використовувати інформаційно-комунікаційні технології для виконання професійних обов'язків із застосуванням комп'ютерної техніки.

Також, на думку дослідниці, кожен науково-педагогічний працівник вищої школи має володіти загальнопрофесійними компетентностями, до яких дослідниця відносить (Кучинська, 2018, с. 9):

- психолого-педагогічною (знання системи нормативних документів сфери освіти; специфіки та психолого-педагогічної сутності навчально-виховного процесу у вищій школі; дидактики вищої освіти; особливостей функціонування педагогічної системи; методів діагностики ефективності навчально-виховного процесу; сучасних тенденцій розвитку вітчизняної, європейської та світової систем вищої освіти);

- науково-дослідницькою (знання методології наукового пізнання; сучасних наукових категорій та концепцій філософії освіти; сутності та основних вимог до організації та проведення наукового дослідження, оформлення його результатів; методів проведення досліджень, статистичної та математичної обробки їх результатів; особливостей використання експериментальних даних в освітньому процесі; основних напрямів науково-дослідницької діяльності студентів);

- педагогічного менеджменту (знання наукових основ філософії управління; особливостей управління соціальним системами; наукових основ освітнього менеджменту; психології управління; наукових основ самоменеджменту).

Висновки. Отже, на основі аналізу теоретичних джерел нами обґрунтовано актуальність дослідження педагогічної компетентності майбутнього викладача психології вищої школи у контексті її як складової професіоналізму психолога. Аналіз підходів до визначення поняття «професіоналізм педагога вищої школи» дав змогу виокремити три підходи: діяльнісний підхід пов'язується з вищими щаблями досконалості діяльності, досягнутими мистецтвом і майстерністю у професійній діяльності; особистісний підхід акцентує увагу на системну

організація свідомості і психіки людини; третій підхід до визначення сутності професіоналізму виявляється в поєднанні діяльності і особистісних засад. Сутність педагогічної компетентності викладача розглядаємо як компонент його професіоналізму. У структурі педагогічної компетентності викладача виокремлюємо загальнопрофесійні (психолого-педагогічні, науково-дослідницькі і педагогічного менеджменту) та ключові компетентності (соціальна,

загальнокультурна, здоров'язбережувальна, громадянська, інформаційна). Педагогічна компетентність викладача психології розглядається в акмеологічному підході на різних рівнях: загальному, особливому та одиничному.

Перспективи подальших досліджень, на наш погляд, полягають, у розробці та впровадженні в освітній процес педагогічних умов розвитку педагогічної компетентності майбутнього викладача психології вищої школи.

Література

- Агапова М. Б. Проблема професіоналізму майстра виробничого навчання в умовах євроінтеграційних процесів: акмеологічний аспект. *Педагогічна теорія і практика*. 2011. № 2. С. 24–34.
- Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала. Воронеж: МОДЭК, 2004. 752 с.
- Закон України «Про державну службу». 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення 29.08.2019).
- Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 09.09.2019).
- Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії. Київ: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
- Климов Е. А. Психология профессионала. Москва: Институт практической психологии; Воронеж: МОДЭК, 1996. 400 с.
- Кузьмина Н. В. Формирование педагогических способностей. Ленинград: ЛГУ, 1961. 98 с.
- Кучинська І. О. Педагогічна компетентність сучасного викладача вишу: пріоритетні орієнтири й перспективи. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2018. Випуск 11. 7 с.
- Левитан К. М. Личность педагога: становление и развитие. Саратов: Издательство Саратовского университета, 1990. 168 с.
- Меркулова С. К. К проблеме оценки компетентности. *Высшее образование в России*. 2008. № 2. С. 163–165.
- Общая и прикладная акмеология / А. А. Деркач (ред.). Часть 1. Москва: РАГС, 2001. 279 с.
- Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія / Н. В. Гузій (ред.). Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 432 с.
- Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 05.09.2011 № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11> (дата звернення: 15.09.2019).
- Рогов Е. И. Психологические проблемы формирования индивидуальности личности профессионала. *Системное исследование индивидуальности*. Пермь: ПГПИ, 1991. С. 84–86.
- Словник-довідник з української лінгводидактики / М. І. Пентиліук (ред.). Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.
- Фоминых А. Ф. Развитие акмеологической компетентности руководителей общеобразовательных учреждений: дис. ... канд. психол. наук. Москва, 2005. 156 с.
- Энциклопедия профессионального образования: В 3-х тт. / С. Я. Батышев (ред.). Т. 2. Москва: Профессиональное образование, 1999. 440 с.

References

- Agapova, M. B. (2011). Problema profesionalizmu majstra virobничого navchannya v umovah yevrointegracijnih procesiv: akmeologichnij aspekt [The problem of professionalism of the master of vocational training in the conditions of European integration processes: acmeological aspect]. *Pedagogichna teoriya i praktika*, 2, 24–34 (ukr).
- Derkach, A. A. (2004). *Akmeologicheskie osnovy razvitiya professionala* [Acmeological bases of professional development]. Voronezh, Russia: MODEK (rus).

- Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu» [The Law of Ukraine On Civil Service] (2016). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (ukr).
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [The Law of Ukraine On Education] (2017). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (ukr).
- Zyazyun, I. A., Sagach, G. M. (1997). *Krasa pedagogichnoyi diyi* [The Beauty of Pedagogical Action]. Kyiv, Ukraine: Ukrainian-Finnish Institute of Management and Business (ukr).
- Klimov, E. A. (1996). *Psihologiya professionala* [Psychology of the professional]. Moscow, Russia: Institute of Practical Psychology; Voronezh, Russia: MODEC NGO (rus).
- Kuzmina, N. V. (1961). *Formirovanie pedagogicheskikh sposobnostej* [Formation of pedagogical abilities]. Leningrad, Russia: LGU (rus).
- Kuchinska, I. O. (2018). Pedagogichna kompetentnist suchasnogo vkladacha vishu: prioritetni oriyentiri j perspektivi [Pedagogical competence of the present teacher of visu: priority and perspective prospects]. *Visnik Kam'yanec-Podil'skogo nacionalnogo universitetu imeni Ivana Ogiyenka*, 11 (ukr).
- Levitani, K. M. (1990). *Lichnost pedagoga: stanovlenie i razvitie* [The teacher's personality: formation and development]. Saratov, Russia: Izdatel'stvo Saratovskogo universiteta (rus).
- Merkulova, S. K. (2008). K probleme ocenki kompetentnosti [To the problem of competence assessment]. *Higher education in Russia*, 2, 163–165 (rus).
- Derkach, A. A. (Ed.) (2001). *Obshaya i prikladnaya akmeologiya* [General and applied acmeology]. Part 1. Moscow, Russia: RAGS (rus).
- Guziy, N. V. (Ed.) (2015). *Pedagogichna tvorchist, majsternist, profesionalizm u sistemi pidgotovki osvityanskih kadrov: здобутки, пошуки, перспективи: монографія* [Pedagogical creativity, skill, professionalism in the system of training of educational personnel: achievements, searches, perspectives: monograph]. Kyiv, Ukraine: NPU imeni M. P. Dragomanova (ukr).
- Pro zatverdzhennya Instrukcii pro vstanovlennya grup invalidnosti. Nakaz Ministerstva ohoroni zdorov'ya Ukrayini vid 05.09.2011 № 561 [On approval of the Instruction on the establishment of disability groups. Order of the Ministry of Health of Ukraine from 05.09.2011 № 561]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11> (ukr).
- Rogov, E. I. (1991). Psihologicheskie problemy formirovaniya individualnosti lichnosti professionala. In *Sistemnoe issledovanie individualnosti* (pp. 84–86). Perm, Russia: PGPI (rus).
- Pentyluk, M. I. (Ed.) (2015). *Slovník-dovidník z ukrajinskoyi lingvodidaktiki* [Dictionary-directory of Ukrainian linguodidactics]. Kyiv, Ukraine: Lenvit (ukr).
- Fominykh, A. F. (2005). *Razvitie akmeologicheskoy kompetentnosti rukovoditelej obsheobrazovatelnykh uchrezhdenij* [Development of acmeological competence of heads of general education institutions: Candidate's thesis]. Moscow, Russia (rus).
- Batyshev, S. Ya. (Ed.) (1999). *Enciklopediya professionalnogo obrazovaniya* [Encyclopedia of Professional Education]: In 3 vols. Vol. 2. Moscow, Russia: Professionalnoe obrazovanie (rus).

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ПСИХОЛОГИИ

Черепехина Ольга,

кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры психологии и педагогики,
Днепропетровский государственный университет внутренних дел,
просп. Гагарина, 26, 49005 Днепр, Украина, olga.cherry.2013@gmail.com

В статье обоснована актуальность исследования педагогической компетентности будущего преподавателя психологии высшей школы в контексте ее как составляющей профессионализма психолога. Проанализированы подходы к определению понятия «профессионализм педагога высшей школы». Раскрыта сущность педагогической компетентности преподавателя как компонента его профессионализма. В структуре педагогической компетентности преподавателя выделяем общепрофессиональные (психолого-педагогические, научно-исследовательские и педагогического менеджмента) и ключевые компетентности (социальная, общекультурная, здоровьесберегающая, гражданская, информационная). Актуализирован вопрос педагогической компетентности преподавателя психологии в акмеологическом подходе.

Ключевые слова: акмеологический подход; педагогическая компетентность; педагогическая компетентность преподавателя психологии; педагогическая компетентность преподавателя психологии как составляющая профессионализма.

PEDAGOGICAL COMPETENCE AS A COMPONENT OF PROFESSIONALISM OF PSYCHOLOGY TEACHER

Cherepekhina Olha, PHD (Psychology),

Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,

26 Gagarina ave., 49005 Dnipro, Ukraine, olga.cherry.2013@gmail.com

The article studies the relevance of research of pedagogical competence of the future teacher of psychology in higher education in the context of professional component of the psychologist. The scientific approaches to the definition of the term «professionalism of the teacher of higher education» are analyzed. The activity approach is associated with the highest levels of excellence in the work, achieved in the arts and skill in professional activity. Personal approach focuses on the systematic organization of consciousness and human psyche, which includes the properties of the person as a whole; skills, skills, motor skills, cognitive processes, actions, awareness, knowledge, experience and culture of a professional, his emotional world. The third approach to defining the essence of professionalism is manifested in the combination of activities and personal principles, when professionalism is viewed in the dialectical unity of manifestations of activity and personality and, accordingly, is defined by the concepts of «professionalism of activity» and «professionalism of personality». The issue of pedagogical competence of the psychology teacher in the acmeological approach, which is considered at different levels: general, special and individual, has been updated. The essence of teacher's pedagogical competence as a component of his professionalism is revealed. In the structure of pedagogical competence of the teacher we distinguish general professional (psycho-pedagogical, research and pedagogical management) and key competences (social, general cultural, health-saving, civil, informational). The prospects for further research are to develop and introduce into the educational process the pedagogical conditions for the development of pedagogical competence of a future teacher of higher education psychology.

Key words: acmeological approach; pedagogical competence; pedagogical competence of the teacher of psychology; pedagogical competence of the teacher of psychology as a component of professionalism.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019

Прийнято до друку 31.10.2019